

Sprawozdanie

Komisji gminnej o wnioskach Wydziału krajowego w przedmiocie zmiany ustawy o obszarach dworskich oraz §. 16. ustawy gminnej.

Wysoki Sejmie!

Na poprzedniej sesji sejmowej przedłożył Wydział krajowy w skutek uchwały Wys. Sejmu z d. 9. Września 1884 sprawozdanie o wpływie wolności dzielenia posiadłości tabularnych na wybory do Sejmu i do Rad powiatowych tudzież na ustrój obszarów dworskich. W sprawozdaniu tem Wydział krajowy odłożył na przyszłość wnioski dążące do usunięcia ujemnego wpływu dzielenia posiadłości tabularnych na ustrój obszarów dworskich a wniósł dwa projekty do ustaw, zmierzające do przyznania prawa głosu t. z. wirylnego przy wyborach do Sejmu posiadaczom tych tylko dóbr tabularnych, od których roczna należność w podatkach realnych wynosi co najmniej 25 zł. zaś przy wyborach do Rady powiatowej tym tylko posiadaczom dóbr tabularnych, którzy opłacają co najmniej 25 zł. podatków bezpośrednich.

Obydwa projekty do ustaw zostały przez Wys. Sejm uchwalone i otrzymały Najwyższą sankcję.

Obecnie przedłożył Wydział krajowy, spełniając pozostałą część uchwały Sejmowej z 9. Września 1884 tudzież w częściowem załatwieniu poleceń Wys. Sejmu z d. 25. stycznia 1887 w przedmiocie reformy gminnej, sprawozdanie o wpływie wolności dzielenia posiadłości tabularnych na ustrój obszarów dworskich, o którym komisya gminna w skutek danego jej na posiedzeniu z d. 29. Listopada 1887 polecenia niniejszem zdaje sprawę.

Ustawa o obszarach dworskich z d. 12. Sierpnia 1866 Nr. 20 dz. u. kr. jest wynikiem uwzględnienia stanu rzeczy, jaki w społeczeństwie wiejskiem kraju naszego historycznie się wyrobił. Przystępując w r. 1866 do urządzenia stosunków gminnych ustawodawstwo zastało w każdej wsi i w każdym miasteczku niemal obok osady wiejskiej lub małomiejskiej, obejmującej wyłącznie lub przeważnie ludność niegdyś poddańczą i posiadłości, na których ciążyły dawniej obowiązki z poddaństwa, posiadłość niegdyś dominikalną, do której posiadania przywiązane było prawo jurysdykcyi sądowej i administracyjnej nad ową osadą wiejską lub małomiejską, a której posiadacz i rozmiarami posiadłości i liczbą domowników i swoim stanowis-

kiem społecznem i wykształceniem od mieszkańców owej osady stanowczo się wyróżniał. Posiadłość ta po zniesieniu stosunków poddańczych w r. 1848 nie została włączoną do gminy lecz „tymczasowe postanowienia o urządzeniu gmin (gromad)” wydane w r. 1856 pozwoliły utworzyć z niej odrębne ciało administracyjne równorzędne z gminą, zostającą pod zwierzchnictwem właściciela posiadłości lub mianowanego przez tegoż zastępcy a podlegające bezpośrednio urzędowi powiatowemu.

Uwzględniając ten stan rzeczy i usposobienie obu głównych warstw społeczności wiejskiej, przeciwne radykalnej tego stanu zmianie, ustawodawstwo krajowe z r. 1866 przyjęło w organizacji gminnego samorządu za najniższą jednostkę miejscową osadę, a co do posiadłości niegdyś dominikalnej utrzymało dotychczasowy stan rzeczy i ustanowiło, że posiadłość ma i nadal pozostać wyłączonej ze związku gminnego.

Tworząc z wyłączonej ze związku gminnego posiadłości dominikalnej osobne równorzędne z gminą ciało administracyjne, które według §. 7. ustawy o obszarach dworskich winno „wypełnić w swoim obrębie wszelkie obowiązki i powinności gminy” prawodawca czuł, że w obec zwiększonego tak znacznie przez ustawodawstwo z r. 1866 zakresu działania gminy zbyt rozległe i ciężkie zadania administracji publicznej przypadają na obszar dworski. Licząc się z tem i z naturą odmienną ciała administracyjnego z jednej posiadłości złożonego prawodawca w §. 7. ustawy o obszarach dworskich przydzielił gminie sprawowanie policyi miejscowej w karczmach nie graniczących zresztą obszaru dworskiego a zakres działania przełożonego obszaru określił w §. 13. tejże ustawy znacznie szerszy niż zakres działania władz gminnych. Z drugiej strony nie ulegało i nie ulega żadnej wątpliwości, że w okręgu złożonym z jednej posiadłości, którego mieszkańcami są prócz rodziny posiadacza, będącego zarazem zwierzchnością miejscową, tylko jego domownicy lub słudzy, a takie stosunki zachodziły w r. 1866 i latach bezpośrednio następujących niemal na wszystkich obszarach dworskich, spełnianie uszczuplonego w powyższy sposób zakresu działania gminy jest bez porównania prostszem niż w gminie. Karność domowa sprawowana przez głowę rodziny i służbodawcę, zarządzenia będące wpływem prawa własności majątku ziemskiego stanowiącego obszar dworski, oraz atrybucyje urzędowe straży polowej i leśnej wystarczają tu w przeważnej liczbie wypadków.

Wskazane tu stosunki na obszarach dworskich, które prawodawca przy ustawodawstwie z r. 1866 brał w rachubę, zaczęły zmieniać się, gdy ustawa krajowa z d. 1. Listopada 1868 Nr. 25 dz. u. kr. uchyliła przeszkody w dowolnem dzieleniu posiadłości tabularnych. W skutek wzrastającej coraz bardziej dążności do parcelacyi, powstały na gruntach niegdyś dominikalnych, zatem w obrębie obszarów dworskich, liczne nowe posiadłości, w przeważnej liczbie wypadków bardzo drobne. W wielu miejscowościach cała posiadłość dworska rozdzieloną została na takie odrębne części, w wielu innych obok takich części utrzymał się znaczny kompleks gruntów dworskich w ręku jednego posiadacza.

Ustawa o obszarach dworskich nie przewidziała wprowadzenia wolności parcelowania posiadłości dworskich i nie wskazała, jakim ma być administracyjne stanowisko nowych posiadłości powstałych na gruntach dworskich. Władze rządowe i Wydział krajowy tłumaczą §. 1. ustawy o obszarach dworskich w ten sposób, że przez podział posiadłości obszar dworski stanowiącej nie powstają nowe obszary dworskie, nowe jednostki administracyjne, lecz że obszar dworski w pierwotnych granicach pozostaje nadal jednostką administracyjną a nowo powstałe posiadłości jakkolwiek zresztą odrębne, pozostają pod względem administracyjnym częściami składowemi obszaru dworskiego. To pojmowanie rzeczy uzasadnionem jest w texcie ustawy o obszarach dworskich i w niepodobienstwie dopuszczenia, aby w drodze aktów prawa prywatnego (sprzedaży, działów spadkowych i t. p.) powstawały co chwila nowe okręgi administracyjne, któreby nieraz obejmowały po kilka morgów a nawet tylko kilkanaście sążni. Wszakże i przy wskazanem tutaj tłumaczeniu ustawy wynikają z istnienia w obrębie obszaru dworskiego

powstałych w skutek parcelacji ogólnej lub częściowej drobniejszych posiadłości mnogie trudności w zakresie administracji publicznej a w szczególności przy spełnieniu obowiązków ciążących na obszarze dworskim i czynności przełożonego tegoż obszaru.

Powstawanie takich posiadłości w obrębie obszaru dworskiego zmienia zupełnie pierwotny jego charakter i stanowisko przełożonego tegoż obszaru i to w sposób stanowczo niezgodny z zamiarem prawodawcy, tudzież z nowoczesnym pojęciem władzy publicznej i z wymaganiami dobrej administracji. Podczas gdy bowiem dotychczas przełożony obszar dworskiego sprawował swój urząd, sam lub przez zastępcę, na własnym swoim terytorium, nad rodziną swoją, swymi ofycjalistami i czeladzią swoją, to w skutek powstania w obrębie obszaru dworskiego kilkunastu a często i kilkudziesięciu nowych samoistnych posiadłości, władza przełożonego obszaru rozciąga się na terytoria nie będące jego własnością, na osoby nie zostające z nim w żadnym prawnym stosunku a często mające interesa odrębne i sprzeczne.

Do spełnienia obowiązków publicznych gminy wśród zmienionych w ten sposób stosunków obszaru dworskiego nie wystarczają już atrybucye z prawa własności wpływające i prawo karności domowej, lecz potrzeba jurysdykcji publicznej i prawa egzekucji przymusowej, co do których to praw przełożony obszar dworskiego nie jest i nie może być postawiony na równi z naczelnikiem gminy. Na wydatki z spełnianiem obowiązków publicznych połączone a w miarę liczby nowych posiadłości o wiele znaczniejsze niż na pierwotnym obszarze dworskim potrzeba obmyśleć sposób rozkładu i pokrycia, podczas gdy na pierwotnym obszarze dworskim kasa prywatna właściciela posiadłości dworskiej opędzała wprost owe koszta. Wreszcie, zwłaszcza tam gdzie nowopowstałe na obszarze dworskim samoistne posiadłości są liczne albo różniarami bardzo różne od pozostałej posiadłości dworskiej, postanowienia o wytworzeniu władzy miejscowej na obszarze dworskim, t. j. o mianowaniu przełożonego zupełnie już nie wystarczają i zastosowanie ich w praktyce jest prawie niepodobnem a natomiast tam gdzie liczba owych posiadłości jest znaczną, okazywałaby się potrzeba wytworzenia podobnie jak w gminie osobnej reprezentacji jako ciała uchwalającego i kontrolującego.

Nieogodności znaczne tego stanu rzeczy nie od dziś dają się dotkliwie uczuwać. Świadczy o tem wniosek śp. posła Bauma postawiony jeszcze w r. 1874 a żądający wcielenia do gminy posiadłości niegdyś dominikalnych niżej 100 podatku opłacających, świadczy kilkakrotne wznawianie tej sprawy na sesjach późniejszych z inicjatywy poselskiej a obecnie przez Wydział krajowy. Nieogodności te w miarę mnożących się podziałów stawały się dotąd z każdym rokiem powszechniejsze a w wielu wypadkach w którym na obszarze dworskim powstało kilkadziesiąt i więcej drobnych posiadłości wytworzyły się wprost chaotyczne stosunki pod względem administracji. Bardzo często od nowych posiadłości na gruntach dworskich, nie bywają uiszczane żadne prestacye ani z tytułu należenia do obszaru dworskiego ani też w gminie.

Wprawdzie obecnie, w skutek orzeczenia najwyższego sądu z d. 11. Grudnia 1883, iż do utworzenia nowych ciał tabularnych potrzebnem jest, w myśl obowiązującego dotąd zdaniem tegoż sądu rozporządzenia ministeryalnego z 30. Czerwca 1858 Nr. 100 dz. p. p., zezwolenie politycznej władzy krajowej, sądy hipoteczne żądają wykazania się rzezonem zezwolenie przy załatwianiu podań o utworzenie nowych ciał tabularnych. Zezwolenie też takie w skutek reskryptu Ministerstwa spraw wewnętrznych z 26. Czerwca 1885 (komunikat Prezydium Namiestnictwa z d. 14. Listopada 1885) udzielanem bywa obecnie osobno przez Namiestnictwo a osobno przez Wydział krajowy. Jednakże wprowadzenie tego warunku nie odnosi się do licznych parcelacji lub częściowych odprzedaży gruntów dominikalnych, jakich już dokonano w ciągu lat niemal dwudziestu od r. 1868 a które sprowadzają konieczność uregulowania administracyjnego stanowiska posiadłości powstałych w skutek tych transakcyi, z drugiej strony zaś wątpić należy, aby wprowadzenie owego warunku miało pociągnąć za sobą ustanie tworzenia nowych ciał tabularnych, częściowych odprzedaży i parcelacji, które w wielu wy-

padkach są stosunkami danej okolicy ekonomicznie uzasadnione i pożądane a niejednokrotnie przedstawiają się, podobnie jak w innych ziemiach polskich, jako najskuteczniejszy środek celem utrzymania dotychczasowego właściciela przy majątku i zapobieżenia przejściu majątku w obce ręce. I Namiestnictwo i Wydział krajowy, jak świadczy praktyka dwóch lat ostatnich, nie zapoznają doniosłości parcelacyi w naszych stosunkach krajowych, a zatem można się spodziewać, że i nadal wypadki parcelacyi często zdarzać się będą, w skutek czego potrzeba uregulowania wynikłych ztąd stosunków administracyjnych, obecnie już zachodząca, staje się tem naglejszą.

Rozpatrując wymienione w sprawozdaniu Wydziału krajowego możliwe sposoby uchylenia ujemnego wpływu parcelacyi na ustrój obszarów dworskich, komisya gminna uznała zgodnie z Wydziałem krajowym, że środkiem ku temu najodpowiedniejszym a najmniej z innych względów niedogodnym byłoby wyłączenie z obszaru dworskiego jako okręgu administracyjnego a wcielenie do związku gminy wszystkich drobniejszych posiadłości, jakie powstały na gruntach niegdyś dominikalnych od chwili wprowadzenia swobody dzielenia i jakie powstaną na tych gruntach w przyszłości. Wzgląd na historyczną podstawę instytucyi obszarów dworskich nie przemania za pozostawieniem nowopowstałych drobnych części tabularnych po za związkiem gminy, gdyż nie odpowiadają one bynajmniej posiadłości niegdyś dominikalnej, którą prawodawca chciał mieć wyłączoną ze związku gminnego. Właściciele tych drobniejszych posiadłości i majątkiem, i sposobem gospodarowania, i wykształceniem, i stanowiskiem społecznym, stoją najczęściej zupełnie na równi z członkami gminy wiejskiej, w bardzo wielu wypadkach sami są członkami sąsiedniej gminy i w niej grunta posiadają. Wydzielenie tych posiadłości z obszaru dworskiego uchyli w największej części trudności w sprawowaniu polityki miejscowej, w utrzymaniu porządku, w rozkładzie i ponoszeniu wydatków. Choćby nawet obszar dworski po wydzieleniu owych posiadłości nie składał się, co byłoby najkorzystniejszym, z posiadłości jednego właściciela, lecz zawierał w sobie więcej posiadłości odrębnych, ustanowienie przelożonego, sprawowanie przezeń władzy i pokrywanie wydatków ciężących na obszarze dworskim byłoby przez wyłączenie owych drobnych posiadłości w każdym razie wielce ułatwionem.

Wystarczyłoby w takim razie rozciągnięcie postanowień ustawy o obszarach dworskich odnoszących się do współwłaścicieli na obszarze dworskim (t. j. współwłaścicieli jednego ciała tabularnego pro partibus indivisis) zgodnie z dotychczasową praktyką na właścicieli samodzielnym ciał tabularnych w obrębie tego obszaru, a obok tego sformułowanie, również na podstawie dotychczasowej praktyki, postanowienia co do rozkładu wydatków i ciężarów publicznych, na obszarze dworskim ciężących, między posiadaczy ciał tabularnych w obrębie tego obszaru.

Przez wcielenie w drodze ustawy wspomnianych drobniejszych posiadłości tabularnych do związku gminy i przybytek nowych członków gminy, gmina jako ciało administracyjne tylko zyskać może a mianowicie zyska w sile podatkowej i w prestacyach a jakkolwiek i wydatki gminne mogłyby w skutek tego wcielenia zwiększyć się cokolwiek, to zwiększenie to nie może być nigdy tak znacznem, żeby przeważało korzyści u wzrostu siły podatkowej. Korzyści te objawiają się niewątpliwie w przeważnej liczbie wypadków w znizeniu dodatków gminnych.

Na to aby członkowie gminy mający prawo użytkowania dobra gminnego, ich użytkownikowi zastrzeżonego, nie ponieśli wbrew swej woli uszczerbku przez przybycie nowych posiadaczy do gminy, wystarczają, jak Wydział krajowy słusznie podnosi, postanowienia ustawy gminnej a w szczególności §. 68. Jednakże dla uchylenia wszelkich wątpliwości i zapobieżenia sporom w tej mierze, pożądanem będzie postanowić, że posiadacze wcielonych do gminy części tabularnych przez sam fakt wcielenia do gminy nie nabędą prawa użytkowania dobra gminnego. Oczywiście zastrzeżenie to nie odnosi się do przedmiotów, których użytek wolny jest każdemu, choćby do gminy nie należał, jak np. dróg publicznych, placów, studien publicznych.

Że przez wcielenie w drodze ustawy wspomnianych drobnych posiadłości tabularnych do gminy uprości się i ułatwi znacznie zarząd publiczny na obszarze dworskim, z którego owe

posiadłości zostaną wyłączone, wspomniano już poprzednio. Wyłączenie to nie spowoduje też z innej strony wzrostu ciężarów dla posiadłości pozostałych na obszarze dworskim. Z ustaw bowiem, które wkładają pewne zobowiązania na obszar dworski jako ciała administracyjne, ustawa szkolna nakłada te zobowiązania w stosunku do wysokości opłacanych podatków, ustawa drogowa w stosunku do wysokości podatków i ilości domów. Obowiązki włożone na patrona ustawą o konkurencji kościelnej ciężą nie na obszarze dworskim, lecz w myśl §. 6. tej ustawy na majątności, do której przywiązane jest prawo patronatu, bez względu na to, czy to majątność lub część jej wcielona została do związku gminy lub nie. W prawie przynależności owych posiadaczy nie nastąpi też żadna zmiana przez wcielenie ich do gminy a nawet przypuszczać trzeba, że wypadki w §§. 46. i 47. tej ustawy przewidziane, w którychby obszar dworski musiał ponosić koszt utrzymania nieprzynależnego (eines Heimatslosen) przebywającego na tymże obszarze, nie łatwo zdarzą się po wydzieleniu drobniejszych posiadłości tabularnych.

Posiadacze owych drobniejszych ciał tabularnych, w skutek wcielenia do gminy doznają ulgi przez to, że odpadnie dla nich obowiązek przyczyniania się do kosztów materiału drewnianego na drogi, w wartości 5% dodatku do podatków, a doznają natomiast podwyższenia w ciężarach szkolnych i w właściwych dodatkach gminnych, które są powszechnie wyższe niż wydatki administracyjne na obszarze dworskim, do których to ostatnich po największej części wcale nie przyczyniali się tam, gdzie pozostał obok nich większy posiadacz tabularny. Jednakże wgląd ten wcale nie może rozstrzygać w obec tego, że właśnie powstanie tych posiadłości w obrębie obszaru dworskiego sprządza opisane powyżej trudności w publicznej administracji i wymaga organizacji i atrybucji policji miejscowej, innej od tych, które z reguły wystarczą na obszarze dworskim, że przeto względy publiczne stanowią za wcieleniem owych posiadłości do gminy przemawiają.

Co do bliższego oznaczenia, które to posiadłości na gruntach niegdyś dominikalnych powstałe, należałoby wcielić do gminy, komisya zgadza się z Wydziałem krajowym, że w tej mierze należy przyjąć granicę podatkową, a mianowicie 25 zł. podatków realnych, t. j. gruntowego i domowego. Co się tyczy kategorii podatków, to tam, gdzie chodzi o wcielenie do gminy lub pozostawienie w obrębie obszaru dworskiego pewnych posiadłości, mogą być brane za podstawę tak samo jak w ordynacyi sejmowej te tylko podatki, które od posiadłości bywają opłacane. Co się zaś tyczy wysokości kwoty, to za kwotę przyjętą przez Wydział krajowy przemawia nie tylko wgląd na uchwaloną i sankcyonowaną ustawę o tak zwanych głosach wirylnych w grupie gmin wiejskich, w której tę samą granicę podatkową przyjęto, tudzież dalszy wgląd na motywę tej uchwały, którą Wysoki Sejm zgodnie z myślą pierwotnego prawodawcy chciał i nadal zastrzedz odrębne w prawie publicznym stanowisko dla średniej własności ziemskiej. W tym przedmiocie obok wglądu na ułatwienie administracji na obszarach dworskich, który sam przez się wymagałby raczej jeszcze podniesienia owego cenzusu podatkowego, a przeto wcielenia do gminy posiadłości opłacających więcej niż 25 zł., decydować musi także wgląd na gminę, do której wcielenie ma nastąpić. Posiadłości, od których należytość w podatkach realnych ma wynosić 25 zł., będą te posiadłości, które rozmiarami swymi i siłą podatkową, stanowiskiem ekonomicznem i społecznem posiadaczy najczęściej nie będą się różniły od posiadłości w gminie, nie będą przeto ich posiadacze uważani w gminie za żywioł obcy, tem bardziej, że takie drobne parcele dominikalne najczęściej kupowane bywają przez ludzi miejscowych, przez włościan tej samej lub sąsiedniej gminy. Zachowanie tedy tej granicy i postanowienie, że posiadłości z wyższym podatkiem tylko za zgodą gminy mogą być do niej wcielone, zapewni przychylnę przyjęcie projektowanej zmiany przez gminy.

Obowiązkowe wcielenie do gminy z mocy ustawy nie powinno zdaniem Wydziału krajowego i toż samo zdaniem komisji odnosić się do posiadłości, które już przed wprowadzeniem swobody dzielenia gruntów, zatem przed dniem 8. Grudnia 1868., w którym weszła w ży-

cie ustawa z 1. Listopada 1868 istniały jako oddzielne ciała tabularne. Przemawia mianowicie za wyłączeniem tych posiadłości względ historyczny, że do posiadłości tych pomimo drobnych ich rozmiarów przywiązane były dawniej prawa dominikalne i że posiadłości te następnie były już następnie samoistnymi jednostkami administracyjnymi, osobnymi obszarami dworskimi. Przytem uwzględnić należy, że posiadłości takie są to prawie powszechnie attynencye dóbr większych, złożone z kawałka gruntu i karczmy, które w myśl §. 9. ustawy o obszarach dworskich mają wspólnego z owym większym obszarem przłożonego, tak iż tracą tu na doniosłości względy, przemawiające przeciw zbyt drobnym ciałom administracyjnym.

Konsekwencyą wcielenia posiadłości niegdyś dominikalnych, opłacających niżej 25 zł. podatków realnych do gminy, musi być ograniczone wstąpienia do Rady gminnej bez wyboru, (służącego dotąd każdemu posiadaczowi majątności tabularnej, do gminy wcielonej, bez względu na opłacany podatek), do tych posiadaczy takich majątności, którzy opłacają co najmniej 25 zł. podatków realnych.

Zgodziwszy się na zasady projektu Wydziału krajowego, Komisya przyjęła też tekst projektowanych dwóch ustaw z zmianami stylistycznymi. Jedyłą merytoryczną zmianą jest wprowadzone do §. 8. postanowienie, że z braku porozumienia między współposiadaczami lub posiadaczami częściowymi na obszarze dworskim co do mianowania przłożonego obszaru, mianowany nim jest ten, za kim oświadczą się posiadacze, opłacający więcej niż połowę podatków realnych. Według dotychczasowego przepisu wszyscy współposiadacze lub posiadacze częściowi muszą się zgodzić na przłożonego; jeśliby choćby jeden tylko nie zgodził się, mianuje przłożonego polityczna władza powiatowa. Modyfikacya przyjęta przez Komisję, wydawała się jej potrzebną, aby niezgodzenie się jednego posiadacza, lub kilku drobniejszych posiadaczy, nie pociągnęło za sobą zaraz uchylenia prawa mianowania. Zresztą nie jest to postanowienie cząstką zupełnie nowem, gdyż według art. IX. postanowień tymczasowych o urządzeniu gmin niegdyś poddańczych, wydanych w roku 1856 dla okręgu administracyjnego krakowskiego, rozstrzygała przy mianowaniu przłożonego obszaru dworskiego w razie niezgodności większość głosów.

Na podstawie powyższego wywodu Komisya wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić załączone projekty do ustaw.

Lwów, 5. Grudnia 1887.

Przewodniczący:

K. Badeni.

Sprawozdawca:

Pilat.

Ustawa

z dnia dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkim Księstwem Krakowskim, zmieniająca postanowienia §. 16. ustawy gminnej z dnia 12. Sierpnia 1866 Nr. 19. Dz. u. kraj.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkim Księstwem Krakowskim postanawiam jak następuje:

Art. I.

§. 16. ustawy gminnej z dnia 12. Sierpnia 1866 Nr. 19. Dz. u. kr. zostaje uchylonym w dotychczasowem brzmieniu i ma opiewać jak następuje:

§. 16.

Radni bez wyboru.

Każdy członek gminy opłacający przynajmniej szóstą część całej sumy podatków bezpośrednich w gminie do opłaty przypisanych, niemniej każdy posiadacz wcielonej do gminy posiadłości tabularnej osobne ciało hipoteczne stanowiącej, od której roczna należytość w podatkach rządowych realnych, t. j. domowym i gruntowym najmniej kwotę dwadzieścia pięć zł. w. a. wynosi, ma prawo bez wyboru być członkiem Rady gminnej, jeżeli jest obywatelem Państwa austriackiego i nie zachodzi względem niego żadna okoliczność wykluczająca lub wyłączająca wskazana w §§. 3, 10 i 11. ordynacyi wyborczej dla gmin.

Za osobę nieużywającą własnowolności wykonywa to prawo jej prawny zastępca lub tegoż pełnomocnik.

Wojskowi w czynnej służbie i kobiety, jeżeli chcą z tego prawa korzystać, muszą, wszystkie zaś inne osoby mające to prawo, mogą je wykonywać przez pełnomocników.

Współposiadacze realności umocowują do wejścia w skład Rady gminnej jednego z pośród siebie lub inną osobę.

Radnego bez wyboru nie może zastępować, kto nie jest obywatelem Państwa austriackiego, nie używa własnowolności lub względem kogo zachodzą okoliczności, wykluczające lub wyłączające w §§. 3, 10 i 11. ordynacyi wyborczej dla gmin wskazane. Zastępca może tylko jedną osobę zastępować. Jeżeli zastępca już co do swojej osoby należy do Rady gminnej, głos jego przy głosowaniu podwójnie ma być liczony.

Art. II.

Wykonanie tej ustawy poruczam Memu Ministrowi spraw wewnętrznych.

U s t a w a

z dnia dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, zmieniająca niektóre postanowienia ustawy o obszarach dworskich z 12. Sierpnia 1886, oraz jtanowiąca o rozkładzie wydatków i ciężarów publicznych obszaru dworskiego na posiadłości w obrębie obszaru tegoż położone.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam jak następuje:

Art. I.

Postanowienie §§. 1, 2, 3, 4, 8, 11, 14 i 15. ustawy o obszarach dworskich z dnia 12. Sierpnia 1886 Nr. 20. Dz. u. kr. zostają uchylone w dotychczasowej osnowie a w ich miejsce wstępują następujące postanowienia.

§. 1.

Obszary dworskie.

Posiadłości ziemskie, niegdyś dominikalne obecnie do związku gminnego nie należące, które już przed dniem wejścia w życie ustawy z d. 1. Listopada 1868 Nr. 25. dz. u. kr. t. j. przed dniem 8. Grudnia 1868 istniały jako odrębne posiadłości tabularne, pozostaną i nadal wyłączone ze związku gminnego. Z posiadłości, które na gruntach niegdyś dominikalnych powstały po wejściu w życie rzeczonyj ustawy, pozostaną i nadal wyłączone ze związku gminnego te posiadłości, od których roczna należytość w rządowych podatkach reanych t. j. gruntowym i domowym wynosi co najmniej 25 zł. a. w.

Przy obliczeniu powyższej kwoty dwadzieścia pięć zł. podatków realnych, posiadłości niegdyś deminikalne jednego i tego samego posiadacza, w obrębie jednej gminy katastralnej położone, uważane będą za jedną całość.

Posiadłości wyłączone ze związku gminnego a położone w obrębie jednej i tej samej gminy katastralnej stanowią jeden obszar dworski.

Wszystkie inne posiadłości na gruntach niegdyś dominikalnych, tak istniejące obecnie jak i te, które w przyszłości powstaną, wcielone będą do związku gminy miejscowej.

Posiadłości niegdyś dominikalne położone w obrębie miasta w każdym razie należą do związku gminy tego miasta.

§. 2.

Wcielenie do gminy.

Posiadłość do związku gminego w myśl §. 1. nie należąca, może na żądanie posiadacza za zgodą gminy po wysłuchaniu zdania reszty posiadaczy posiadłości wchodzących w skład obszaru dworskiego zostać do związku gminy wcieloną, jeżeli przeciw takiemu żądaniu ani polityczna władza krajowa, ani Wydział krajowy nie nie zarzuci.

§. 3.

Umowa z gminą.

Posiadacz obszaru dworskiego lub części jego, żądający wcielenia, może zawrzeć z gminą umowę względem wymiaru ciężarów i sposobu uiszczania powinności mających ze związku gminnego przypaść na jego posiadłość.

Do ważności takiej umowy potrzebnem jest zatwierdzenie politycznej władzy krajowej w porozumieniu z Wydziałem krajowym.

§. 4.

Wcielenie do związku gminy w §§. 1. i 2. niniejszej ustawy przewidziane zarządzi polityczna władza krajowa w porozumieniu z Wydziałem krajowym.

O powstawaniu nowych posiadłości, które w myśl §. 1. wcielone być mają do gminy, zawiadamiać będzie c. k. Urząd podatkowy polityczną władzę krajową za pośrednictwem politycznej władzy powiatowej.

Po dokonaniu wcielenia do gminy nabywają posiadacze wcielonych posiadłości prawa i obowiązki członków gminy, nie nabywają jednak przez samo to wcielenie prawa użytkowania z dobra gminnego.

§. 8.

Przełożony.

Każdy obszar dworski ma przełożonego dla załatwiania spraw ustawami obszarem dworskim przydzielonych.

Posiadacz obszaru dworskiego może albo sam objąć urząd przełożonego, albo też zdać ten urząd, pod swoją odpowiedzialnością innej osobie.

Współposiadacze równie posiadacze części obszaru dworskiego tworzących odrębne ciała tabularne mianują przełożonym jednego z pośród siebie, albo inną osobę. W braku porozumienia mianowany jest przełożonym ten, za kim oświadczy się część współposiadaczy lub posiadaczy częściowych, na którą przypada więcej niż połowa podatków realnych rządowych na obszarze przypisanych. Za osoby używające własności wykonuje prawa powyższe ich zastępca prawny.

§. 11.

Mianowanie przez Rząd.

Nazwisko i stałe zamieszkanie przełożonego ma być podane do wiadomości politycznej władzy powiatowej i Wydziału powiatowego. Jeżeli

przełożony nie posiada warunków według §. 10. wymaganych, polityczna władza powiatowa wezwie posiadacza względnie posiadaczy na obszarze dworskim do mianowania przełożonego powołanych, aby innego przełożonego mianowali, a jeżeli wezwani, mimo powtórnego napomnienia, takiemu wezwaniu zadość nie uczynią, lub w ogóle z jakichkolwiek bądź powodów nie podadzą nazwiska przełożonego wznaczonym przez władzę terminie, polityczna władza powiatowa zamianuje przełożonego na koszt i stratę posiadaczy.

§. 14.

Przełożony zastępuje obszar dworski na zewnątrz we wszystkich sprawach ustawami obszarem dworskim przydzielonych. Wszelako, jeżeli przełożony nie jest posiadaczem całej majątności tabularnej, obszar dworski stanowiącej, nie może bez przyzwolenia wszystkich posiadaczy przyjmować stałych na obszar zobowiązań

§. 15.

Utrata urzędu.

Posiadacz, względnie posiadacze obszaru dworskiego mogą w każdym czasie oddalić osobę, która za nich urząd przełożonego sprawuje, winni jednak zawiadomić o tem polityczną władzę powiatową i Wydział powiatowy.

Przełożony traci urząd, jeżeli zaszła lub wiadomą się stała okoliczność, dla której nie mógłby być dopuszczonym do objęcia urzędu, może jednak objąć urząd na nowo po usunięciu przeszkody.

Za ciężkie przekroczenie lub ciąplę zaniedbywanie obowiązków może przełożony być usuniętym od urzędowania czasowo przez polityczną władzę powiatową, na zawsze przez polityczną władzę krajową w porozumieniu z Wydziałem krajowym.

Art. II.

Rozkład wydatków i ciężarów publicznych obszaru dworskiego na posiadłości w obrębie tegoż położone.

W wypadkach, w których obszar dworski składa się z dwu lub większej liczby samoistnych posiadłości, tworzących odrębne ciała tabularne, posiadacze tych samoistnych posiadłości mają ponosić w stosunku do wysokości opłacanych rocznie przez każdego z nich podatków bezpośrednich zarówno właściwe wydatki administracyjne obszaru dworskiego, jako też opłaty i prestacje ciążące na obszarze dworskim z mocy specjalnych ustaw, o ile te ustawy nie postanawiają odmiennego stosunku rozkładu.

Art. III.

Wykonanie tej ustawy poruczam Mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych.